

GLAS

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

Leto (año) XXXIII, 3

EL VOCERO DE LA ACCION CULTURAL ESLOVENA

maj-junij (mayo-junio) 1986

Pot do narodne sprave je nakazana

Ali vemo, kaj je bilo leta 1945 odvrženo v gluhi Kočevski Rogu? Kdor reče Rog se s tem dotakne najbolj boleče točke slovenske zgodovine zadnjih štirideset let. Mislim, da se ji bo težko izognil vsakdo, ki bo hotel količkaj razmišljati o naši polpreteklosti, pa tudi o prihodnosti slovenskega naroda in slovenske Cerkve. Kajti prihodnost vstaja iz preteklosti, sedanjost ni drugega kot vezni člen, po katerem se zapira eno brezno za nami in se odpira drugo pred nami. (...)

Nam, generacijam, ki so zrastle v povojni Sloveniji, je mnogo od tega, da se to sporno poglavje naše zgodovine enkrat pošteno osvetli in zaključi, s častnimi posledicami za obe vojskujoči se strani. Svet, v katerem živimo, ni nič manj krut kot je bil v času naših očetov, le da nam po božji Previdnosti še ni bilo treba potegniti nožev. Če hočemo ta svet obvladati, če hočemo preživeti svoj vek, če hočemo podaljšati še za kako generacijo črto osebnosti in narodne biti, potem moramo imeti hrbet pokrit.

To pa je ravno naš pomirjeni zgodovinski spomin.

„Z zlobo do nikogar, z ljubeznijo do vseh, z odločnostjo v pravičnosti, kakor nam jo Bog daje videti, skušajmo dokončati delo, ki nas še čaka: zacetiti narodu rane...“ — Tako je zapisal veliki Abraham Lincoln ob koncu ameriške državljanske vojne, ki jo je tudi sam plačal z življenjem.

Ta plemenita misel ostaja nedosezni program za vse čase in vse narode.

To je misel, ki zavezuje predvsem zmagovalce.

Četudi je od onih bridkih časov minilo že štirideset let.

In četudi nam danes ni povsem jasno, kje je zmaga in kje poraz.

(Prof. Andrej Capuder, Celovski zvon, 9, 1985.)

SKA - 32 letna tlaka v službi slovenstva

3. maja je bil redni občni zbor SKA na njenem sedežu v Buenos Airesu. Za slovenske razmere je to gotovo nekaj edinstvenega, da se more neka ustanova na tujem, v težkih gospodarskih razmerah, brez pomoči matice, obdržati in razvijati. Morda bi jo po svojem poslanstvu mogli primerjati z Mohorjevo družbo, vendar ta je imela širše zaledje, lažje okoliščine in je bila zamišljena kot ohranjevalka vere in ogroženega slovenstva doma, ne pa na tujem.

Predsednik SKA Ladislav Lenček se je ob začetku občnega zbora spomnil njegovega nastanka in ustanovnih članov. Občni zbor se je zahvalil s kratko molitvijo trem, ki so umrli v pretekli poslovni dobi: mons. Antonu Oreharju, pisatelju Mirku Kunčiču in dr. Rajku Ložarju. Omenil je tudi predsednika SNO Miloša Stareta, ki je zvesto sledil delu SKA.

V kratkem obrisu je prikazal zgodovino SKA. Bila so dolga leta organizacijskega snovanja, iz katerih je izšla SKA kot nadaljevalka slovenske katoliške tradicije v zdomstvu, zamejstvu in domovini.

Iz skupine — lahko bi jih imenovali sanjače in zanesenjake, toda bili so veliki idealisti in garači — je nastal močan zametek kulturnih ustvarjalcev, kulturnih apostolov slovenstva.

Po več kakor desetletju močne razgibanosti in delovanja so jo trenja in finančne razmere v Argentini prisilile na zmanjšan obseg delovanja in finančna katastrofa je prekinila — k sreči, samo za kratko dobo — izhajanje Meddobja. Vendar je SKA kakor ptič Feniks vstala in v z znosnih razmerah obnovila svoje delovanje.

Poživljeni so bili kulturni večeri SKA in je udeležba na 29. večerih in prireditvah pretekle poslovne dobe pokazala zadovoljivo udeležbo, kadar je šlo za goste-predavatelje iz matice in zamejstva, ne pa toliko, ko so predavali domači predavatelji.

Tajnik prof. Andrej Rot je poročal, da je SKA imela v poslovni dobi 30 sej z 10–12 navzočimi odborniki, kar dokazuje, da se dela in načrtuje.

Literarni odsek je po vodju Francetu Papežu poročal o prireditvi več kulturnih večerov ter o skrbi za izdajo dveh pesniških zbirk. Zanimanje za literarno produkcijo je povzdignil tudi natečaj za črtice v letu 1984, kar moremo pričakovati tudi od letošnjega literarnega natečaja.

Za Gledališki odsek je poročal Frido Beznik. Pomembna odsekova izvedba je bila predvsem uprizoritev Kremžarjeve drame „Živi in mrtvi bratje“, sodeloval pa je tudi pri raznih kulturnih večerih, njegovi člani zastopajo SKA pri Slovenskem gledališču. Načrtuje uprizoritev odrskega dela „Osmi dan“ Alberta de Zavalía.

Še bolj je razveseljivo dejstvo, da ta odsek nima problema z naraščanjem. Morda tu tiči odgovor mladih, ki nočejo biti samo pasivni gledalci in poslušalci, ampak akterji.

Za filozofski odsek je poročal začasni vodja Andrej Rot, da se je omejilo njegovo delovanje na predavanja na kulturnih večerih in objave izvirnih filozofskih razprav v „Meddobju“. Vodja naravoslovno-znanstvenega odseka Tine Debeljak ml. je sporočil, da je v pripravi izdaja knjige o slovenskih gornikih in gorništvu v Argentini, obdržal je stik s člani v notranjosti države in inozemstvu.

Tematiko teološkega odseka so obsegala štiri predavanja in je poročilo o njegovem delovanju zaradi zadržanosti vodje teološkega odseka, dr. Mirka Gogala, podal podvodja dr. Jure Rode.

Likovni odsek se je po poročilu arh. Jureta Vombergarja udeleževal predvsem z opremo knjig in „Meddobja“, pripravil je razstavo o argentinskem jugu in severu slikarke Bare Remčeve, katere delo je karakterizirala gdč. Marica Meštrovič. Velja omeniti tudi sodelovanje Marjance Savinškove, Teda Kramolca in Ivana Bukovca z umetniškimi prilogami pri Meddobju.

Dejavnost glasbenega odseka je obsegala predvsem mlade sile, ki so se uveljavile tako pred argentinsko kot slovensko publiko, nekateri pa že tudi v velikem svetu. Sem bi spadal celovečeren koncert Antóna Solerja Biljenskega, pevski nastop mnogoobetajčnega basista Janeza Vasleta, koncert slavospevov in duetov mezzosopranistke Bernarde Fink in baritonista Marka Finka. Nova pridobitev glasbenega odseka je Anica Arnsšek, ki je nastopila z orgelskim koncertom v Slovenski vasi v Lanusu z izvedbo domačih in tujih glasbenikov.

O delu najmlajšega izmed odsekov je poročal njegov vodja Avgust Horvat. Odsek za družbene vede je bil v minuli poslovni dobi tudi eden izmed najbolj aktivnih, predvsem pri kulturnih večerih in sodelovanju pri Meddobju.

Veliko zanimanje je zbudilo poročilo blagajnika Lojzeta Rezlja, kajti od finančnih možnosti je v sedanjih razmerah skoraj vse odvisno, vendar je občni zbor ob stvarnih številkah svobodno zadihal: poslovanje je bilo brez pretresov, toliko je v knjigah, toliko v inventarju, toliko v blagajni, da lahko za zaupanjem gledamo v bodočnost, seveda računajoč z meceni in dobrotniki.

Za prihodnjo poslovno dobo so načrtane izdaje dveh knjig: pisatelja Leva Detela „Časomer življenja“ in pesniška zbirka Vinka Rodeta, za kateri so že sredstva, medtem ko čakata na mecene dr. Tineta Debeljaka pesniški prevodi in Karla Rakovca „Posneti soneti“ iz svetovne literature.

Za nadzorni odbor je poročal dr. Jože Krivec.

SKA 3. maja 1986.

Iz predsednikovega poročila na občnem zboru

Ali je ta občni zbor res že v dvaintridesetem letu obstoja SKA?

Tako se mi zdi, kot da bi bilo ustanavljanje SKA čisto pred kratkim. Spominjam se, kako sem tedaj, pred ustanovitvijo, sedanjega predsednika Narodnega odbora Rudolfa Smersuja kot prijatelja konzultiral o ustanovitvi te nove organizacije v slovenski skupnosti in je bil te ideje vesel. Spominjam se tudi, kako sem na poslovnem večeru pri Deklevi pred odhodom Dinka Bertonelja na Himalajo 1. 1954 pridobil za sourednika Meddobja Zorka Simčiča. Spominjam se ustanovnega občnega zbora na Granaderos 61, ki ga je vodil prvi predsednik, pokojni Ruda Jurčec. Spominjam se ga, tega dolgoletnega predsednika SKA, kako močno je zaživel z ustanovo; spominjam se tudi nekdanjega pokojnega prvega tajnika Marjana Marolta, pa tedanjih odbornikov Boža Finka, prof. Geržiniča, kako smo imeli seje precej časa v baru na Rivadaviji pri Majskem trgu v opoldanskem času, tudi, kako nas je natakark nekoč nagnal, češ da ure samo prostor zavzemamo, naročimo pa le kako kavico... Spominjam se tudi nastopov kvarteta Fink, tudi člana zgodovinskega odseka dr. Filipa Žaklja, ki so, tako pokojni Ruda, kot še živeči drugi navedeni, na tistem neobdobju občnem zboru zapustili SKA. Spominjam se iz te dvaintridesetletne zgodovine, kako je SKA prebolela to izgubo in se osvežila z novimi ustvarjalci, tudi mlajšimi, in sem vesel, da že toliko časa in še sedaj živi.

Zadnja leta je življenje SKA bolj umirjeno. Niso sicer več dani na primer isti ugodni pogoji za njeno velikopotezno izdajateljsko delo kot prvih deset in več let obstoja, ko je SKA izdala vsako leto tudi štiri in več knjig, poleg Meddobja in Glasa. Zdaj izdamo komaj kaj več kot po eno knjigo na leto, poleg revije in glasila. Skoraj kot ura natančno pa si slede vsake tri tedne seje odbora, ki se jih udeležuje 10 do 12 sodelavcev. V Buenos Airesu se našemu kulturnemu občinstvu v sezoni domala vsakih 14 dni nudi kulturni večer ali kaka druga prireditev. Stalno se obnavljajo in celo pomnožujejo naše vrste z novimi rednimi, ustvarjalnimi člani, ki jih zdaj štejem, samo živih, domala 100, tako v Argentini kot po slovenskem zamejstvu in ostalem izseljenstvu. Organizacija si pridobiva prijateljev in sodelavcev celo na tleh ožje domovine. Vedno večjega pomena postajajo zanjo meceni, zlasti ker se je odbor zadnje leto postavil na stališče, da ne bo preje

Vodstvo volitev je prvil arh. Jure Vombergar, ki je po pregledu pooblastil (osem od zunaj in šest iz Argentine) izvršil volitve, kjer je bil enoglasno izvoljen isti odbor, le da je bil nadzorni odbor povečan za enega člana (Tone Brulc).

Predsednik Lado Lenček se je zahvalil za zaupanje občnemu zboru, častnemu predsedniku dr. Tinetu Debeljaku, urednikom, odbornikom, predavateljem in ustvarjajočim umetnikom, mecenom, članom in podpornim članom za moralno oporo, ki predstavlja vzpodbudo za nadaljnje kulturno delo.

SKA je pokazala, da je potrebna in bo še potrebna, tudi če se domovina vrne v demokratično življenje. Dokler bo slovensko izseljenstvo v svetu, bodo potrebni kulturni apostoli, ki bodo znali ohranjati in predajati slovensko kulturno sporočilo. Če se spremenijo razmere doma, bodo SKA dane še večje možnosti za razvoj, ker ji bo Slovenija lahko gmotno in moralno stala ob strani ter ji pomagala s kulturnimi delavci.

Veliko jih bo zahrepenelo po domovini, da ji pomagajo k vstajanju, vendar večina novega rodu bo ostala v deželah, kjer so pognali korenine. Naloga SKA bo, da tudi ta rod ohrani prvine slovenstva in jih posreduje iz roda v rod, tako ob domovinski svobodi kot ob izseljenški osamljenosti.

SKA ima razlog za obstoj in kulturno borbo ne samo „sedaj“, ampak tudi zaradi „vnaprej“. Morda smo mi le seme tistega slovenstva, ki naj živi in rojeva slovenstvo v velikem svetu v bližnji in daljnji slovenski prihodnosti.

Zapisnikar.

izdal kake knjige, dokler ne dobi zanjo mecena. Zamude pri izdajanju Meddobja zadnja leta ne izhajajo zaradi pomanjkanja sredstev, kajti podpora 10.000 dolarjev, ki nam jo je na našo prošnjo naklonila ustanova Cerkev v stiski za našo revijo, še ni povsem izčrpana, a bo treba misliti na poskus pridobitve ponovne zadevne pomoči od tam, ako ne bo mogoče med samimi izseljenci dobiti za revijo posebnih mecenov. Dva mecena, eden iz Kanade in eden iz Argentine, sta omogočila razpis zadnjih dveh nagradnih natečajev, ki bosta, tako upamo, nudila uredništvu lepo izbiro gradiva za naslednji dve leti Meddobja, poleg drugega. V tekočem letu se načrtuje izdaja dveh knjig: Leva Detela avtobiografski spis Časomer življenja in pesniška zbirka Vinka Rodeta; za obe imamo zagotovljena mecenska darova. Za druge knjige, ki so v pripravi, kot n. pr. dr. Tineta Debeljaka izbrani pesniški prevodi iz slovanskih literatur in Karla Rakovca Posneti soneti iz svetovne literature, ki bi ju radi, poleg drugega, naslednje leto izdali, še skušamo pridobiti mecena. V pretekli dobi smo izvedli bolj ali manj uspešno umetniško loterijo z od naših likovnikov darovanimi stvaritvami; doživeli smo ponovni obisk Jožeta Velikonja, poklicali v življenje novi odsek za družbene vede, se pri zahvalni maši in ožjem srečanju spomnili našega jubileja tridesetletnice.

V tem obdobju smo izdali tri oziroma štiri knjige: Dr. Ignacija Lenčka izbrane spise pod naslovom „Rast v resnici in ljubezni“, dr. Marka Kremžarja „Obrise družbene preosnove“, Franca Papeža pesniško zbirko „Dva svetova“ in Tineta Debeljaka ml. pesmi pod naslovom „Prsti časa“, katere natis se je čudno zavlekel. Izdali smo 68 strani Glasa v 9 števkah in 8 števk Meddobja v štirih zvezkih na skupno 620 straneh besedila in 20 straneh umetniške priloge.

O vsem tem in še o drugem smo čuli marsikaj v poročilih odbornikov, a ta poročila ne razkrivajo vsega opravljenega dela, saj sadovi duha niso vedno opazni. Ob koncu te poslovne dobe je pač treba čestitati častnemu predsedniku, celotnemu odboru, urednikom, piscem, predavateljem, umetnikom, ki so darovali svoje stvaritve, in drugim sodelavcem, posebno pa mecenom in drugim podpornim članom in naročnikom — vsem gre za to iskrena zahvala, ki si jo z veseljem dajamo drug drugemu in naj bo nam vsem kot medsebojna moralna opora k nadaljevanju kulturnega dela v slovenskem izseljenstvu. Družno se veselimo, da smo mogli spet dve leti kljub tujini slovensko kulturno živeti in delati, da smo mogli to kulturo tudi drugim posredovati, da smo bili takorekoč kulturni apostoli!

Poročilo nadzornega odbora Slovenske kulturne akcije na občnem zboru 3. maja 1986.

Kot član nadzornega odbora sem po veljavnih predpisih in ustaljenih običajih pregledal poslovne knjige, ki jih o svojem delu vodi Upravni odbor Slov. kulturne akcije. Našel sem poslovno vse v redu, zaradi česar je treba izreči priznanje blaginiku, g. Rezlju, in pa tajniku g. Rotu, na katerih sloni večina upravnega dela. Občnemu zboru tudi predlagam razrešnico.

To bi bilo tisto suho nezanimivo poročilo, v nekaj besed stisnjeno, ki govori le o pustem administrativnem delu nekega društva. Rekel bi o delu, da „ostane nekaj na papirju“ in se ne pozabi. Pa tudi, da bodo zanamci lahko brskali po teh zapiskih in iskali žerjavico, ogenj, ki sta grela desetletja SKA, da se ni ohladila, ampak jo je na zunaj neopazna sila gnala, da je živela, se borila in tudi zmagovala. Za to gre! To je bistvo njene moči, da ni omagala. Borba, polet, vztrajnost!

To so tajne njenega uspeha in o tem more izreči kako besedo le tisti, ki je osebno spremljal tudi tisto njeno delo, ki ga ni nikjer videti, namreč v iskanju novih idej pri načrtovanju svoje bodočnosti, poglobljeno tudi vijugaste poti, kadar se zdijo ravne ceste zaprte, predvsem pa pričarati nove prijatelje SKA, kadar stari omahujejo ali se jih loteva ohromelost.

Takih izrednih, ne lahko dosegljivih iznajdljivosti in sposobnosti občudujem zlasti pri g. predsedniku, ki ne pozna čakanja, ne omahljivosti, ne utrudljivosti! Z mirnim srcem smem reči, da me pač ni strah za SKA, dokler imamo sedanjega predsednika med nami, povezanega s širokim slovenskim svetom, napitim sicer do onemoglosti z materialnimi sladkostmi, toda hlajstajočim še vedno po duhovnih dobrinah, katere pogrešajo prezgodaj ostarele duše in srca.

Primerno je, da bdimo nad vso našo dejavnostjo, da bo v skladu s tradicionalno krščansko in slovensko miselnostjo, ki je vodila dejavnost SKA vsa dosedanja desetletja (t. j. 32 let).

V tem smislu bi se rad g. predsedniku, odboru in vodjem odsekov posebej iskreno zahvalil za opravljeno delo, jim izrekem priznanje pri doseženih uspehih ter jim z besedo poguma odprl pot v novo poslovno dobo!

Dr. Jože Krivec,
član nadzornega odbora SKA.

Pismo iz Tokia (V zelenem kimono)

Dragi Glas!

Pišem Ti vesel, ker si mi dal vedeti, da je Med še zmeraj pri življenju – tu pri nas človeško življenje z nima ogromne vrednosti in kaj hitro skomignemo z rameni in rečemo: šikáta ga arimasén, kadar smo v ljudni; in šikáta ga náí, kadar nam ni treba upoštevati etikete; po naše bi rekli: smrt je smrt... pri Vas pa imate do konca v mislih tisti lepi pregovor: la esperanza es lo último que se pierde.

Ko pravim, da je Tokio odet v zelen kimono, menim s tem, da kljub cementni džungli raste toliko dreves, da se njihova zelenina odraža od cementa z neke vrste Morsejevim sporočilom: Pomlad je! Severna Japonska je še v snegu, jugovzhodna pa doživlja zgodnjopoletne tajfune. In da ne bo dvoma o pomladi v Tokiu – bodisi da gre za barvno slepe bodisi za tiste, ki se vročično pripravljajo na Vrhunsko konferenco, prvo te vrste v zgodovini teh otokov, in se torej ne morejo mirno ogledati po naravi – pravim, da ne bo dvoma, veter iz talečih kitajskih step prinaša (rumen) pesek, ki je tako fin, da zlahka prodre v oči in ušesa. Lahko si misliš, kako so poostrili policijsko kontrolo okrog cest in ulic, ki so kakorkoli v zvezi s poslopjem, kjer se bo konferenca vršila; razmeroma majhna skupina radikalnih ekstremistov – včasih jim na radiu pravijo tudi gverilci – lahko povzroči ogromno mednarodno

Spomin žrtev odpora proti komunistični zasedbi Slovenije

Kot vsako leto je slovenska skupnost v Velikem Buenos Airesu na prvo nedeljo v juniju obhajala spomin na naše protikomunistične žrtve. Po maši v buenosaireški slovenski cerkvi Marije Pomagaj in molitvah pred spomenikom žrtvam na dvorišču Slovenske hiše, se je kakih 1.000 rojakov zbralo v veliki dvorani in jo napolnilo do zadnjega kotička. V popolni zbranosti so poslušali majorja Emila Cofa, ki je v obsežnem in jasnem govoru podal prerez dogodkov v Sloveniji v času druge svetovne vojne, okupacije in komunistične revolucije, ki ji je kljub odporu večine naroda pod okriljem jaltskih dogovorov uspelo zavladati v naši deželi. Po govoru so udeležencem na odru v govoru in glasbenem nastopu predočili to tragedijo slovenskega naroda v polpreteklosti, kar so navzoči globoko dojemali in se v duhu klanjali tistim, ki so vse žrtvovali za ohranitev na žalost izgubljene svobode. Vsebinsko je proslavo, organizirano od strani Zedinjene Slovenije, pripravil lic. Bine Magister, izvajali pa so jo člani SKA in Slovenskega gledališča ter komorni zbor Anke Savelli-Gaserjeve.

škodo; čudim se, da takšnih gverilcev še nikdo doslej ni imenoval socialne zločince. Morda je kar precej ljudi, ki s takšnimi gverilci simpatizirajo, češ njihov namen je idealno vzvišen – toda še tako svet namen ne more posvetiti sredstev!

Priporočam Ti F. L. Carsten-ovo študijo z naslovom Vzpon fašizma (The Rise of Fascism), ki jo je natisnila Kalifornijska univerza v Berkeley-u in Los Angeles-u že drugič, in sicer 1982. Tebi pravzaprav te knjige ni treba, ker si pravilno o vsem poučen; ko bi imel denarja, bi jo dal tiskati brezplačno za vse slovenske komuniste, ki naš medvojni odpor in boj proti komunizmu istovetijo s fašizmom; že na strani 7 te knjige bi lahko brali tole: „Tudi če gre za nasilen protikomunizem, ga ne moremo istovetiti s fašizmom (podobno je z nasilnim protižidovstvom: samo po sebi ni isto kot fašizem). Prave fašistične stranke so (namreč) razvile čisto svojevrstno ideologijo, ki je igrala v njihovi zgodovini važno vlogo... Diktature na Portugalskem, v Španiji in v nekaterih vzhodnoevropskih deželah (n. pr. na Poljskem in v Litvaniji) niso bile rezultat pohoda in končne zmage kakšne fašistične stranke; veliko bolj starokopiten in konzervativen tip diktature predstavljajo, Iberijski polotok – in kak drug kraj – ga je bil poznal že desetletja prej. Seveda je italijanski in nemški fašizem vplival na te diktature, tako da razoderajo to in ono 'fašistično' potezo, a njihova zgodovina se bistveno loči od zgodovine fašističnih gibanj...“ Sedmo poglavje Carstenove knjige povzame značilnosti fašizma, ki so osredotočene v fašističnem idealu: stranka je država in država je stranka. Mar ne zveni ta enačba obenem sumljivo komunistično? V Leninovem evangeliju, v njegovi „Država in revolucija“ (od februarja 1918) stoji zapisano: „Marksist je tisti, ki ne le sprejme razredni boj, ampak ga obenem istoveti z diktaturo proletariata.“ V Leninovi „Proletarska revolucija in odpadnik Kautsky“ pa je zapisano: „Vsak ve, da je bistvo Marxovega nauka: diktatura proletariata.“ Leta 1920 je sovjetska KP bila končno zmožna, da prevzame ves državni aparat, ker bi sicer ne mogla izvesti prave diktature proletariata. Komuniste bi lahko imenovali 'fašiste v rdečih srajcah'.

Ali boš z menoj v maju kako minuto postal in sklonil glavo v zahvalo za mučence našega protikomunističnega boja? Zdi se mi, da pomenijo za naš narod najvišjo čast: padli so v boju za svobodo – človeštva.

Praviš, da me boš spet kmalu obiskal: krasno!

Tvoj vdani daljnovzhodni pisec pisem

Kladimir K.

H kulturni problematiki slovenskih izseljencev

Pripravljalni odbor za Slovenski katoliški shod v Argentini, o katerem je naš GLAS že kratko poročal v prejšnji številki, je pripravil gradivo za razglabljanje o resolucijah, ki naj bi jih ta shod objavil in priporočil rojakom kot smernice slovenskega življenja in delovanja v izseljenstvu prihodnjih desetletij.

Ker vladajo podobne izseljenske razmere in potrebe tudi drugod po slovenskem izseljenstvu, zato naš GLAS, v soglasju z omenjenim pripravljalnim odborom, v naslednjem objavlja gradivo kulturnega odseka nameravanega Katoliškega shoda in vabi ne le Slovence v Argentini, ampak povsod drugod po izseljenstvu, da podobno razmišljajo o kulturnih potrebah in vprašanjih svoje izseljenske skupnosti.

Slovenska kultura v svetu

V narodu je kultura tista prvina, ki mu daje notranjo moč. Čim manjši je narod po številu, tem globlji mora biti po svoji kulturi, da se razvija in raste.

Slovenska izseljenska kultura, ki poganja iz skupnosti in poedincev raztresenih po svetu, je del celotne slovenske kulture; svoje sile črpa iz skupnih korenin in posreduje duhovne vrednote tudi narodni glavnini, zlasti kot protutež materialističnemu pojmovanju kulture v socialistični republiki Sloveniji.

Narod se ohranja skozi rodove predvsem v moči svoje vere, iz katere je pognala in rodila sadove krščanske kulture. Danes je v domovini narodni obstoj ogrožen prav zaradi pomanjkanja krščanske življenjske sile. Zato je naloga Slovencev v svetu, tudi v Argentini, da si kulturno prizadevamo na temeljih krščanstva ter da posredujemo vsem rojakom možnost kulturnega ustvarjanja v svobodi.

Kulturna vloga slovenskih družin v izseljenstvu

Žarišča slovenske kulture med nami naj bodo predvsem družine s pomočjo verskega občestva, šolstva, društev in ustanov, med katerimi je Slovenska kulturna akcija še posebej poklicana, da neti čut za vse lepo, dobro in resnično.

Slovenci naj pri ustanavljanju novih družin težé za tem, da bi bile slovenske. Sklepanje narodnostno mešanih zakonov ne ustvarja težav le pri ohranjanju narodnosti, temveč manjša družinske tradicije in vezi. Ljubezen do slovenstva, naj bo mladim rojakom močan nagib pri iskanju zakonskega druga.

Pri tem naj vse družji zavest, da govorimo v svojem jeziku, to je v jeziku, ki ga je izoblikoval naš rod, ki je lasten le našemu narodu in ki se vzdržuje in razvija po nedogledni verigi slovenskih družin. Ta neprecenljiva dediščina je dospela zdaj do nas, da jo uporabljamo, obogatimo in posredujemo potomcem.

Vsaka slovenska družina naj ima slovensko družinsko knjižnico, v kateri naj ne manjkajo v zdomstvu in zamejstvu izšle knjige. Na ta način pomagajo utrditi naše kulturne vezi in omogočajo rast slovenske kulture v svobodnem svetu. Tudi slovenski časopisi in revije, ki so v skladu s krščanskim svetovnim nazorom, naj bodo prisotni v vsakem slovenskem domu.

Kulturno poslanstvo izseljenskega šolstva

Slovenski tečaji in šole naj vedno teže po visoki kvaliteti. Samozadovoljno povprečništvo škodi mladini in vsej skupnosti. Polovičarstvo in nezahtevnost učiteljev jemlje mladini čut spoštovanja do svoje kulture in do lastnih še neodkritih zmognosti. Temeljnost pri študiju in delu je ena od slovenskih kulturnih značilnosti: v kolikor smo ji zvesti bogatimo z njo sebe, svoj rod, pa tudi ljudstvo, med katerim živimo.

Da nam ne zmanjka učnih moči, naj se uresniči zamisel o slovenskem pedagoškem tečaju, na katerem naj se pripravljajo na svoje delo učitelji in profesorji naših šolskih ustanov ter preučujejo učni načrti in metode. Vodstvo visokošolskega tečaja pa naj prejme vso pomoč izmed sodelavcev in predavateljev Slovenskega katoliškega akademkega starešinstva in Slovenske kulturne akcije.

Prevažna so slovenska učila in učbeniki, ki jih bo treba sestavljati in izdajati sporazumno z drugimi izseljenskiimi središči, vse dokler nam svobodna in demokratična Slovenija ne bo mogla pri tem pomagati tako, da ne bo v nasprotju z našim krščanskim pogledom na svet.

Slovenski šolski tečaji naj mladino seznanjajo s slovensko stvarnostjo v očetnjavi, zamejstvu in zdomstvu, ji vzbuja skrb za usodo svojega naroda in ljubezen do svoje kulturne dediščine. Približati ji je treba vse slovenske kulturne vrednote preteklosti in sedanjosti. Posebno naj skrbe za izpopolnjevanje lastnega knjižnega jezika, za slovensko sintakso in izgovorjavo. Vsak slovenski izobraženelec v Argentini naj bi znal svoj jezik ne le govoriti, ampak tudi pravilno pisati.

Slovenska izseljenska mladina in kultura

Slovenska izseljenska mladina zunaj slovenskega ozemlja, naj se navaja že v rani mladosti in v krogu svoje družine k slovenski zavednosti in k ljubezni do svojega naroda. Starši in skupnost naj jo navajajo k višji kulturni dejavnosti, posebno v slovenskem okviru. Dosega naj čim širšo izobrazbo in strokovno usposobljenost; razvija naj umetniško ustvarjalnost na najrazličnejših področjih, stremi naj po neprestanem kulturnem izpopolnjevanju, v zavesti, da je dolžna razvijati od Stvarnika prejete darove in bogatiti svoj narod in človeštvo s tem, da iskreno služi resnici, lepoti in dobroti.

Slovenska zdomska skupnost naj se s posebno zavzetostjo posveča oblikovanju narodno zavedne mladine, ki naj bo zdaj in v bodoče trdnjava krščanskega slovenstva na znotraj, na zunaj pa obramba pred asimilacijo.

V svetu rojenemu rodu je treba pomagati, da se poveže s svobodoljubno slovensko mladino v drugih deželah in se tako medsebojno bogati in krepi. Pospeševati je treba tudi osebnostne stike s tistimi mladimi v domovini, ki se tam trudijo za rast krščanskih vrednot v narodu. Pri tem je primerno opozarjati rojake, ki živijo na slovenskih tleh, na opomin „Prvega izseljenskega kongresa“ v Ljubljani (1935): „Ni dovolj doseči, da se izseljenci ohranijo narodu; treba je tudi preprečiti, da se narod odtuji svojim izseljenim sinovom.“ (Iz izjave Izseljenskega društva Tabor v Buenos Airesu.) Dokler je v matični republiki na oblasti totalitarna marksistična vlada, pada na rame svobodoljubnih posameznikov v Sloveniji velik del naloge, da s svoje strani to odtujitev preprečijo.

Kulturna vloga mladinskih izseljenskih organizacij

Mladinski organizaciji naj pospešujeta slovensko kulturno razgledanost med člani. Spoštovanje lastnega naj se kaže v zavestnem gojenju slovenskega jezika. Slovenščina kot pogovorni jezik v medsebojnih stikih naj bo znak zdravega ponosa in samozavesti. K temu naj pripomore tudi poznanje slovenske narodne preteklosti in zavest soodgovornosti za slovensko sedanjost in prihodnost.

Vzgoja vedno novih vodstvenih moči je ena od osnovnih nalog mladinskih organizacij. Skupnost naj jima pomaga, da se bosta znašli in znali usmerjati svoje člane v spremenljivih okoliščinah življenja v deželi.

V prizadevanju mladinskih organizacij v naši skupnosti naj se upošteva prava lestevica vrednot: najprej slovenska krščanska kultura, potem šport in telesna vzgoja ter končno razvedrilno in zabavno, ki naj bo tudi slovenska. Prav je, da mladinski organizaciji poglobljata med člani težnjo po ustanavljanju slovenskih družin.

Slovenska kultura v izseljenski organizirani skupnosti

Krajevni domovi in organizacije med vseljenci v Argentino naj bodo žarišča slovenstva. Njihova vodstva, odbori naj bodo slovenska jedra, ki bodo ohranjala in dvigala narodno zavest v skupnosti.

Vsak krajevni dom naj ima na razpolago za svoje člane prostor s slovenskimi revijami in časopisi ter čim popolnejšo slovensko knjižnico. Zgled staršev in vsega starejšega rodu je najboljši način za navajanje mladine k branju tako v materinščini kakor v drugih jezikih.

Odgovorni v društvih naj budno čujejo nad slovenskim pogovornim jezikom in nad slovenskim programom prireditve v življenju organizacij. Iz drugih kultur naj jemljejo le tisto, kar more doprinesti k vzgoji čuta za kvaliteto, lepoto in večne vrednote, a tudi v teh primerih naj se potrudijo in vključijo take vrednote v slovenski jezikovni okvir. Na vsak način pa naj zavračajo površnost in zunanjost v posnemaju razvad in „anti-kulture“ masovne družbe, med katero žive. Jasna pravila, opomin in zgled naj bodo opora, vsem, ki jih masovna miselnost in nezanimanje trgata od slovenskih kulturnih tradicij.

„Slovenski dnevi“ naj spet postanejo letni izraz slovenstva v Argentini. Na njem naj bodo zastopana vsa področja slovenske dejavnosti z najvišjo stopnjo kvalitete, da bo to letno srečanje res spodbuda in ponos vsej skupnosti. Praznovanje „Slovenskega dne“ naj vključuje: poziv k življenju v smislu slovenskih narodnih vrednot, obujanje naših tradicij, osvežitev izročila, ki ga ohranja slovenska politična emigracija, povdarek zdrave in velikodušne demokratične miselnosti, pogled na slovensko bodočnost ter misel na ves slovenski narod, tako v matični domovini kakor v zamejstvu in zdomstvu. „Slovenski dan“, naj lepo povezuje vse rojake ne le okrog skrbno pripravljene programa, marveč tudi okrog naše skupne vrednote — slovenstva.

Slovenska radijska ura naj se obnovi s pomočjo kulturnega in gospodarskega odbora. Služi naj krščanski in narodni ideji, medsebojnemu obveščanju in seznanjanju argentinske javnosti z našimi narodnimi problemi. Oddaja naj bo na višini, ki odgovarja kulturnosti našega naroda.

Tudi tradicija slovenskih gospodarskih razstav, vsakih nekaj let, naj bo ohranjana in izvajana z isto zahtevnostjo. Vsak slovenski nastop v javnosti more biti na svojem področju izraz našega čuta za odgovorno delo in kvaliteto, kar je tudi znak kulturne stopnje.

Da se umno in sodobno uredi naša kulturna administracija, naj se uredi skupna slovenska pisarna, ki naj z modernimi upravnimi pripomočki upravlja posle vseh ustanov, ki to pomoč žele.

Naše organizacije naj iščejo in navezujejo stike z raztresenimi udi slovenskega naroda v Argentini. Vztrajno naj jih vabijo v svojo družbo in naj poskrbe, da se bodo v njej dobro počutili; pri tem naj ne pozabijo na rojake, ki so prišli v to deželo že pred vojno.

Osrednje slovensko društvo naj ima posebnega odbornika za redno zvezo z ostalimi slovenskimi zdomskimi kulturnimi dejavniki: posebno skrb naj posveča tudi izvedbi odloka SNO o zbiranju in ohranjanju dokumentov v slovsakem zdomskem arhivu.

Vloga Slovenske kulturne akcije in izseljenskega tiska

Slovenska kulturna akcija s sedežem v Argentini naj razen dejavnosti za pospeševanje slovenske kulture v izseljenstvu skrbi za preučevanje skupne slovenske kulturne problematike in za bogatenje naše skupne kulturne zbirnice. Pri tem naj ji gmotno pomaga poseben „Slovenski kulturni fond“, v katerega naj se stekajo prostovoljne dajatve vseh, ki morejo in hočejo kaj več prispevati za slovenske kulturne namene v Argentini.

Slovenski tisk med nami naj se tako vsebinsko in jezikovno kakor tehnično skuša dvigniti na čim višjo raven. Vsebinsko naj zadobiva bolj in bolj splošno slovenski pomen, da ne zapade sčasoma v nerazgledanost in krajevno omejitvenost. Naš tisk naj skuša prodreti med vse svobodoljubne rojake po vseh deželah in naj bo po pisanju namenjen celotnemu krogu svojih bralcev.

V tem pogledu bi bil potreben za vse izseljence dober skupni slovenski družinski list, ki naj bo po možnosti urejan in izdajan v Argentini, s sodelovanjem krajevnih uredništev in poverjeništev.

Zavest poslanstva

Slovenska zdomska skupnost v Argentini naj se zaveda svojega poslanstva, pospeševati s krščanstvom oplemenitenost slovensko kulturo povsod, kjer Slovenci živimo, vse dokler se v domovino ne vrne resnična kulturna in politična svoboda. V tem smislu naj živi in deluje.

Anketa o slovenstvu izseljenskih otrok

Pripravljalni odbor za Katoliški shod Slovencev v Argentini se je na dosedanjih, že skoraj dvoletnih razglabljanjih veliko ukvarjal z vprašanjem, kaj vse pogaja slovenstvo novega izseljenskega rodu, se pravi, otrok tistih, ki se imajo za Slovence, bodisi da so se iz domovine izselili, bodisi da so svoje slovenstvo v tujini ohranili.

Eden od članov omenjenega pripravljalnega odbora je na primer skušal na to vprašanje takole kratko odgovoriti: „Slovenstvo otrok izseljencev je pogojeno od biološkega elementa, v kolikor se prenaša iz roda v rod, in od narodne vzgoje v neslovenskem okolju, katera gradi na ljubezni do slovenskega naroda.“

Ker je to vprašanje in odgovor nanj nemajhnega pomena za narodno vzgojo novega rodu v izseljenstvu, vabimo vse rojake, ki o tem razglablajo, k anketi na vprašanje, kaj vse pogaja slovenstvo izseljenske mladine, in jih prosimo, da nam svoje misli oziroma dognanja sporoče pisмено na Slovenska kulturna akcija — Anketa.

kulturni večeri

Vprašanje razporoke, posebno v Argentini

19. aprila je na prvem kulturnem večeru SKA v letu 1986 predaval p. dr. Alojzij Kukovica o Vprašanju razporoke. Predavatelj je predložil stališče katoliške Cerkve glede zakramenta svetega zakona in njega neločljivost, pravtako tudi stališče drugih monoteističnih cerkv do nerazvezljivosti zakonske zveze. V osrednjem delu predavanja je dr. Kukovica podal zgodovinski razvoj španske civilne zakonodaje za časa španskega kolonializma v Ameriki ter poznejši pravni razvoj v Argentini — vedno v zvezi s tematiko zakona in ločitve zakonske zveze. Omenil je razne poskuse uzakonitve razporoke v Argentini, ki pa so propadli, razen zakona o razporoki za časa prve Peronove vlade, ki pa je bil v veljavi le za kratek čas. Obrazložil je tudi razvoj cerkvenega moralnega nauka o tej temi ter argentinsko zgodovinsko ozadje v zvezi s to tematiko. Potem je dr. Kukovica predstavil sedanjo argentinsko stvarnost. Javno argentinsko mnenje ter konkretni projekti v argentinskem kongresu, kjer predstavniki različnih strank zagovarjajo uzakonitev razporoke, zahtevajo od slehernega katoličana, da zavzame pogumno in načelno stališče.

Večer je vodil dr. Mirko Gogala, vodja teološkega odseka SKA.

Andrej Fink, Politika in morala

Zanimiva tema, predmet predavanja drugega večera SKA v letošnji sezoni. Obširno temo je predavatelj podal uspešno v zgoščenih obliki. Odnos med politiko in moralo, oziroma spoštovanje moralnih načel v politiki je staro vprašanje. Vedno prisotni cilj politike je skupno dobro. Temu morajo služiti vsa sredstva in prizadevanja. Nastop Machiavellija s principom, da namen posvečuje sredstva, pomeni prelom v tradicionalnem političnem delovanju. Moralna načela so postavljena v ozadje. To ni olajšalo, ampak kompliciralo politično udejstvovanje.

V političnem življenju ni nikoli perfektnih, nezmotljivih odločitev. Univerzalnih smernic ni, vsaka situacija zahteva posebnega študija in iz tega izhajajo najboljše možne odločitve. Zato idealnih okoliščin za politično delo ni nikoli. Vprašanje iskanja primernih rešitev perečim družbenim problemom je vedno težje. Posebej je otežkočeno v novejši dobi, ker svet živi pod pritiskom in grožnjo atomskega orožja.

Po predavanju se je razvil živahen enournen razgovor predvsem o vprašanjih sodobne politike. Ta razgovor in udeležba sta pokazala, da obiskovalce kulturnih večerov SKA vprašanja sodobnega družbenega življenja zanimajo.

A. H.

Slovenska povojna poezija in predstavitev nove pesniške zbirke

2. kulturni večer SKA je bil 31. maja. France Papež je najprej predstavil novo pesniško zbirko Tineta Debeljaka ml. Prsti časa. Papežovo oznako Debeljakove pesniške zbirke je bogatilo dr. Jožeta Krivca branje nekaterih pesni iz nove zbirke in tudi ena iz prve Debeljakove zbirke Pesmi iz Pampe — Homo viator.

Sledilo je predavanje, kjer se je pisatelj France Papež omejil na pesništvo v Sloveniji takoj po vojni, to je od 1945 do kakih 60 let. Prikazal je vsebino, tematiko ter poezijo raznih generacij, počenši še s predvojnimi priznanimi pesniki (Kocbek, Šali, Vodusek in dr.), za katere je ugotovil, da se niso najbolj znašli v novi porevolucionarni dobi. Sledila je vrsta revolucionarnih pesnikov (Bor, Kajuh in dr.), ki so imeli svoj poseben svet, večinoma negativen.

Končno je nastopila skupina: Pavček, Zlobec, Menart in Minatti, ki so zaživeali s svojo dobo in tudi ustvarili najboljše pesnitve povojnega časa; za njimi je bilo še nekaj manjših ustvarjalcev. A zanimivo je, da so vsi ti še vedno pisali oz. zajemali iz predvojne stilistike oz. občutja. Poznejši pesniki pa so se posvetili nadrealizmu, konstruktivizmu itd. in prešli v popolnoma nov svet, s katerim se je povojna doba končala.

Ob vsakem pesniku je dr. Jože Krivec za ilustracijo recitiral kako značilno pesem ali odlomek.

Po predavanju je vodil Ladislav Lenček debato, ki se je prožila predvsem ob aktualni poeziji doma.

Nekaj opomb k najnovejšim teorijam slovenske zgodovine s stališča lingvistike

14. junija je na 4. kulturnem večeru predaval Tone Brulc o najnovejših teorijah slovenske zgodovine s stališča lingvistike. Obsežno in tehtno razpravljanje bi v kratkem označili kot sledi:

Kadar je narod v stiski in mu gre slabo, začne razmišljati, zakaj mu gre tako, in navadno pride do zaključka, da je že od začetka v njegovi zgodovini bilo nekaj narobe. Čuti se ogroženega v svoji identiteti, čuti, da njegova zgodovina ni taka, kakor so ga učili, da je zaradi politike, vere, ideologije ekonomije, vojaške strategije tam, kjer mu ne bi bilo treba biti ali kjer celo ne bi smel biti.

V slovenskem primeru so bili poskusi, da bi v kriznih obdobjih narodno življenje preusmerili v drugo smer in to smo navadno utemeljevali z drugim izvorom naroda in jezika, medtem ko so „uradni“ zgodovinarji trdili prav nasprotno. Če se je prej to dogajalo redko, se te vrste pojavi množe in to celo v Jugoslaviji.

Slovenec so nam že prej drugi dopovedovali, da smo neka posebnost v Evropi, zadnje desetletje pa je izšla vrsta nasprotujočih si trditve; prav isti primer velja za Hrvate, ki trdijo, da izvirajo iz Irana, da so Goti, da nimajo s Slovani nič opraviti, za Srbe, da so turškega porekla, za Črnogorce, da so rdeči Hrvati, za Makedonce, da so Misi itd.

Revija „Naši razgledi“ je o tem prinesla več člankov, najbolj drzni z naslovom „Jugoslavija brez Jugoslovanov“. Gre za krizna obdobja države, v kateri se narodi čutijo izkoriščane po narodih, ki so v isti državi. Za izražanje svojega nezadovoljstva iščejo zgodovinske podlage in razlage, ki pa je v večini primerov samo domneva.

Predavatelj Tone Brulc je ob primerjavi jezika Baskov in sanskrtu skušal odgovoriti na nekatere lingvistične pojave, ki so zavedle naše zgodovinarje, ali pa na katere niso znali odgovoriti.

Zanimiva je bila primerjava semantične družine hudiča, vinda, vrta, posebno pa še predindoevropskih toponimov in imen za reke. Vendar gre pri vsem tem večinoma za domneve, ki bodo kot take tudi ostale. Jezik Baskov je po leksiku mešan s sanskritom, po slovnični pa aglutinanten kot so semitski jeziki; etrusščina in venetščina nimamta descifrirane pisave, prav tako jeziki Samnitov, Antemnitov in Oskov.

Tako ti jeziki, kot jezik Galcev, v kolikor ga poznamo, so imeli del leksika skupnega s sanskritom, deloma tudi s semitskimi jeziki, vendar nam ni poznana njihova slovnica, kar je zavedlo novejšo zgodovinarje, ne samo slovenske, da so se poslužili lingvistike pri dokazovanju izvora naroda, kar je pa precej negotov dokaz.

Razgovor med debato je vodil Tine Debeljak ml.

ustvarjalci skg

Bernarda Fink se je vrnila iz Evrope kot pevka vélikega sveta

Po uspeli umetniški dejavnosti v Italiji, Franciji, Švici in Avstriji se je po polletni odsotnosti 18. aprila vrnila v Argentino naša članica, mezzosopranistka Bernarda Fink. Poleg njenih domačih in umetniških argentinskih glasbenih krogov je pevko pričakal na letališču tudi predsednik Slovenske kulturne akcije Ladislav Lenček in jo pozdravil v imenu naše organizacije ter ji čestital k umetniškim dosežkom v Evropi. Sloveča pevka mu je na njegovo prošnjo dala upanje, da bo verjetno že v času obiska dveh odličnih gostov Koroške med nami pela v Slovenski hiši, in sicer skupaj s svojim bratom baritonistom Markom Finkom, ki se tudi bolj in bolj vzpenja na svoji umetniški pevski poti in je tudi obljubil sodelovanje na koncertu skupaj s svojo sestro.

Bernarda Fink si skoraj še niti ni mogla dobro oddahneti od evropske pevske turnee, pa je že nekajkrat nastopila v Buenos Airesu. Dne 24. maja je v glavni metodistični cerkvi v Buenos Airesu pela Bachovo kantato št. 170 v priredbi Festivals de Buenos Aires; v isti cerkvi pa bo 5. julija pela še Bachovo kantato št. 175. V nedeljo, dne 15. junija je pela v Teatro Colón vlogo Tiste v Rossinijevi operi „Pepelka“ (La Cenerentola), in to opero bo Colón izvajal z njo še trikrat v bližnjih dneh.

V Argentini je predvideno, da bo pela za Slovence, kot navedeno, skupaj s svojim bratom Markom ob priliki obiska predstavnikov Koroške. Pred koncem meseca bo pa že spet odpotovala. V septembru bo na Poljskem pela Mozartovo Mašo v C-molu, oktobra bo pela v kanadskem glavnem mestu Ottawa baročno glasbo, novembra bo pela v francoskem Lyonu Bachov Pasijon po Mateju, decembra pa v Ženevi (Švica) Rossinijevo Malo slovesno mašo. Za Božič se spet za mesec dni vrne v Argentino.

Ne le SKA, ampak vsi rojaki se veselimo njenih umetniških stvaritev in ji želimo nadaljnega vzpona po solistični karieri, kot ga doslej poleg Dermota pač še noben slovenski pevec ali pevka pred njo ni dosegel.

Dr. Ludvik Puš — devetdesetletnik

V začetku leta je član SKA v njenem literarnem odseku, dr. Ludvik Puš izpolnil devetdeseto leto plodnega življenja. Rodil se je 12. januarja 1896 v šentvidu pri Stični. Kot pisatelj se je uveljavil v pisanju avtobiografskih in leposlovnih uglašenih spominov. Navajamo nekatere naslove: *Podobe iz otroštva Mandrškega Ludveta* (spomini na otroška leta v vaški šoli in kasneje v škofijskem zavodu št. Vidu), *Klasje iz viharja* (opis kulturnega dela nekega župnika, pa prefekta na Kmetijski šoli na Grmu in kulturnega delavca in glashenika v Novem mestu; pozneje na banovini v Ljubljani kot organizatorja kmetijske strokovne organizacije, kateri je začrtal nov moderni razvoj na gladini svetovnega napredka kmečkega zadrúžnega razvoja), *Na dolgo pot* (opis begunskega življenja po taboriščih in izven njih na Koroškem, preganjanja in skrivanja, dokler se avtorju ni posrečilo priti v Severno Ameriko, kjer živi sedaj).

Ob tej 90-letnici mu izrekamo zahvalo za vse delo tudi na drugih področjih: političnem, publicističnem, organizatoričnem, predvsem pa za njegovo delo v prid slovenstva in za nešteto krat izkazano ljubezen do sočloveka.

Arh. Marjan I. Eiletz

Nedavno je arh. Marjan Eiletz praznoval šestdesetletnico. Rodil se je 1926. leta v Slovenj Gradcu. Študiral je v Mariboru, Ljubljani, Rimu in diplomiral kot arhitekt na buenosaireski državni univerzi.

V Argentini in slovenskem zdomstvu se je uveljavil s svojim poklicnim delom. Med njegove arhitektonske stvaritve naj omenimo Slovensko hišo v Buenos Airesu in cerkev Marije Pomagaj. Poleg arhitekture pa se ukvarja z opremo knjig in revij. Večkrat je opremil Meddobje, razne knjige SKA in tudi Glas. Pri SKA se tudi udeleži kot scenograf v njenem gledališkem odseku. V zdomski skupnosti ima več vodilnih mest, je predsednik SKAS-a in že poldrugo desetletje je podpredsednik SKA.

Eiletzova prisotnost pri SKA je prav posebno zaželjena v organizacijskem delu, saj po svojem prijaznem značaju mnogokrat vzdržuje ravnovesje med različnimi stališči na razna vprašanja, nasploh pa ima v lasti izjemno vrlino, po kateri je vedno pripravljen poslušati in sprejeti, kar je kjerkoli dobrega. Še na mnoga leta!

knjige knjige

Tineta Debeljaka ml. pesniška zbirka PRSTI ČASA

V maju 1986 je izšla nova pesniška zbirka Tineta Debeljaka ml. z naslovom Prsti časa. Ob predstavitvi njegove knjige v Slovenski hiši sem mu zastavil nekaj vprašanj, na katere je odgovoril kratko in zgoščeno:

Kako bi definirali svoje pesnjenje?

Težko je definirati poezijo, še težje, če gre za lastno. Saj nisem pisal iz definicij, niti zaradi izdaje ali natisa. Vendar bi rad pojasnil, zakaj sem dal naslov Prsti časa. Če preberete pesmi, je jasno, da je vsebina problem časa; problem mojega osebnega doživljanja časa; in vsega, kar s časom prihaja in odhaja. Kot je bila moja prva zbirka posvečena pampi, to je simbolu brezbrežnega in neskončnega prostora, v katerega smo ujeti in v katerega romamo — homo viator; ista misel, le na drugi ravni — sicer sta pa prostor in čas bitno povezana, ne samo v fiziki, ampak tudi v človeškem bivanju. In jaz ju občutim kot enoto, v kateri in s katero smo hočeš nočeš povezani; zavisi, kako jo sprejmeš!

Poznamo tvojo prvo zbirko Pesmi iz pampe izpred dvajsetih let. Kako je mogoče, da v tem času, čeprav je prva zbirka imela zelo dober odmev, skoraj nisi objavil pesmi ali že prej izdal zbirko?

Moja prva zbirka je zrastle iz Mladinske vezi; in ko sem dal tej reviji slovo, sem se znašel takorekoč na suhem. Sicer sem še pisal pesmi, a zakaj jih nisem objavil n. pr. v Meddobju, niti sam ne vem. Gotovo pa sem mislil, da bi bil sedaj ta ciklus premišljevanj in poezije o času nekako zaključen, in sem z veseljem sprejel ponudbo SKA, da mi tiska zbirko.

Ne morem na kratko definirati tvoje poezije, vendar je v njej mogoče dobiti ritem, vsebinsko zasnovo, globoke in prijetne metafore, torej nekako klasično strukturo lirične pesmi. V njih ni najti moderne disonance, grotesknih sredstev...

Gotovo moja poezija sloni na klasičnih principih, in tudi na notranji in zunanji realnosti. Ni mi všeč konstruktivizem in podobni načini izražanja; zame je človek neločljivo povezan z realnostjo, čeprav seže preko nje ali bolje globlje vanjo. In s sprejetjem stvarnosti odpade vsa izumetničenost ter najdejo metafore svoj metafizični prostor... in čas.

Kaj načrtuješ za prihodnost?

Ne vem, mislim pa, da sem dodelal svoj pogled na prostor in čas. In poezija spremlja življenje in njegove probleme ter jih odseva v pesmih, ne narobe!

KOROŠKI OBISK ROJAKOM V ARGENTINI

Kot je bilo že objavljeno v prejšnji številki GLASA, bosta na povabilo Slovenske kulturne akcije obiskala slovenske izseljence v Argentini dva od najodličnejših predstavnikov slovenske Koroške, dr. Reginald Vospernik, ravnatelj Slovenske gimnazije v Celovcu in glavni urednik revije „Celovski zvon“, in dr. Janko Zerzer, predsednik koroške slovenske Krščanske kulturne zveze. Prišla bosta 5. avgusta in bosta ostala med nami do 26. avgusta. Ne le organizacija SKA, ampak vsa slovenska skupnost v Argentini bo z veseljem pozdravila visoka koroška gosta in prisluhnila njenemu prikazu današnje slovenske koroške realnosti, ona dva pa bosta doživela napore svobodoljubnih slovenskih izseljencev za ohranitev vrednot pristnega slovenstva na tujih tleh.

Visoka gosta bosta dvakrat predavala pri Slovenski kulturni akciji, imela z njo še druga kulturna srečanja, obiskala bosta Slovenske domove in druge ustanove ter vidnejše posameznike, šla bosta k rojakom v Mendoza, pozdravila naše likovne ustvarjalce, se udeležila slovenskih prireditev, kot Mladinskega dne v Slomškovem domu in Mladinskega glasbenega festivala, udeležila se bosta slovenskega romanja v Lourdes, obiskala srednješolski tečaj, prisostvovala dvem oderskim stvaritvam, ponovitvi drame „Živi in mrtvi bratje“ in uprizoritvi igre o kolonizaciji Amerike „Osmi dan“, počastila bosta s svojo navzočnostjo koncert mezzosopranistke Bernarde Fink in baritonista Marka Finka v Slovenski hiši, pred njunim povratkom se bo pa vsa skupnost od njih poslovila na slavnostni večerji na „Koroškem večeru“, ki jo bo povzdignil pevski nastop obnovljenega Gallusa pod taktirko Anke Savelli-Gaserjeve.

Na to izredno slovensko doživetje ob nam vsem tako dragi Koroški, rojake v Argentini že zdaj opozarjamo. Podroben spored obiska in prireditev ob njem bo objavljen v prihodnjem GLASU in v tedenskem slovenskem časopisu.

Pisma

V Londonu živeči slovenski duhovnik dr. Dimitrij Bregant je med drugim v pismu SKAkciji podal o odnosu Meddobje - Celovski zvon tele misli:

Meddobje proti ali ob Celovškem zvonu? Prebiram oba in se veselim obeh. Tešita mi neko globoko žejo po večzvočnosti, ki naj bo sozvočnost, ne pa samo enozvočnost. Čas in prostor ustvarjata v človeku vedno nove poglede in nove nujnosti: reviji naj bi bili odsev le-teh, ne pa le tega obleka. Vtis imam, da je zrastle na argentinskih tleh nekaj obetajočih peres, ki prinašajo sveže misli in nove prijeme bodisi v gledanju na svetovne meridiane kot v presojanju slovenskih meridianov. Čuti se, da se bije boj generacij, kar ni nič neobičajnega, le da bi v tem ne podlegli slabim stranem našega narodnega značaja, ampak da bi pomagali rasti tega, kar naj nam jih pomaga preseči. Danes se ustvarja Slovenija po vsem svetu. Zavest lažnivosti geografskih državnih meja se širi in ostali bomo Slovenci v Sloveniji le, če bomo zmožni obstati kot Slovenci v svetu. V tem vidim poslanstvo revij, ki izhajajo izven Slovenije. Potrebujemo vrednot, ki nas bodo označevale kot pristne ljudi in pristne Slovence, in te se lahko rodijo ali ustvarjajo, kjerkoli živi slovenska misel. Moja zdravica gre torej obema!

dogajanja

Dr. Alojzij Starc — novi delegat

Córdobski nadškof kardinal Raúl F. Primatesta, predsednik Argentinske škofovske konference, je na predlog ljubljanskega nadškofa dr. Alojzija Šuštarja in ljubljanskega pomožnega škofa dr. Stanislava Leniča ter s privolitvijo argentinskega škofovskega odbora za izseljence 27. maja 1986 imenoval dr. Alojzija Starca za delegata slovenskih dušnih pastirjev v Argentini.

Delegatu dr. Alojziju Starcu iskreno čestitamo ob imenovanju ter mu želimo, da bi z božjo in našo pomočjo uspešno vodil slovensko versko skupnost v Argentini.

† Mirko Javornik

Prejeli smo žalostno sporočilo, da so 3. maja v Washingtonu pokopali pisatelja, kritika, esejista in prevajalca Mirka Javornika. Umrli je v četrtek 1. maja ob treh zjutraj, ko ga je zadela kap.

Pisatelj Javornik se je rodil v Cerknici 26. septembra 1909. Oče je bil delavec najprej v železarni v Škedinju v Trstu, potem v Clevelandu v Ameriki, kamor je šel za kruhom in se ni vrnil več v domovino. Tam se je videl z njim tik pred njegovo smrtjo l. 1961. Po ljudski šoli v Cerknici je študiral gimnazijo do končane šeste šole v škofovih zavodih v št. Vidu pri Ljubljani, kjer je imel za profesorje med drugimi prof. dr. A. Breznika in prof. dr. J. Šolarja. Zadnji dve leti je bil gojenec Marijanišča v Ljubljani in je na klasični gimnaziji maturiral l. 1929. Nato je dve leti študiral slavistiko in eno leto pravo, toda študije ni končal, ker se je odločil za svobodni pisateljski poklic. Mnogo je potoval po Evropi (več časa je bil med Katalonci v Španiji), pa tudi na Kanarskih otokih, v Maroku in v Palestini. Zgolj s pisateljevanjem se je preživljal vse do konec decembra l. 1935, ko je prevzel glavno uredništvo novoustanovljenega popoldanskega dnevnika Slovenski dom, kjer je ostal vse do odhoda v emigracijo 5. maja 1945. Umaknil se je na Koroško, kjer je bil tolmač angleških zasedbenih sil, kar je potem nadaljeval v Rimu do marca 1948. Maja 1948 je prišel v Trst, kamor so ga poklicali, da urejuje Demokratico, tednik Slovenske demokratske zveze. Ker se ni pogodil, je prevzel mesto glavnega urednika poročil v slovenskem jeziku na zavezniškem Radio Trst II. Tam je bil politični komentator, pa tudi napovedovalec, igravec in pevec pri radijskem zboru, vodil in sestavljal je različne radijske oddaje: informativne, zgodovinske, literarne. Imel je lastno vsakodnevno enourno oddajo pod naslovi: Brezobvezno, pozneje Vrtiljak sveta. Vodil je tudi dramatski oddelek radia. Oktobra 1960 je iz Trsta odšel v ZDA. Tam je bil v službi pri zunanem ministertvu kot spremljevalec njegovih uradnih gostov iz tujine, največ iz SFRJ kot njihov tolmač; pa tudi kot prevajalec iz južnoslovanskih jezikov in nemščine, večkrat tudi za Belo hišo (pod Johnsonom in Nixonom). Na tem položaju je prepotoval vso ZDA, dokler ni bil junija 1976 upokojen. To je nekaj življenjskih podatkov, kakor jih je posredoval prof. M. Jevnikar dr. Tinetu Debeljaku (Meddobje, 17. letnik, str. 290).

Sodeloval je s krajšo prozo, potopisi in eseji pri Domu in svetu, krščanski socialistični reviji Beseda, Modri ptici, v emigraciji pa pri Meddobju, Glasu, Slovenski državi, Siju, Vestniku itd. Njegova dela pa so predvsem: Črni breg (povest), 1933; Srečanja z nepoznanim (eseji), 1934; Pomlad v Palestini (potopis), 1935; Pero in čas (izbor predvojnih del), 1944 in Pero in čas II., 1980.

Mirko Javornik je bil močna osebnost v predvojni domovini pa tudi v emigraciji, predvsem pa izrazit stilist in esejist.

Nova knjiga s prispevki dr. F. Rodeta

Msgr. Paul Poupard je izdal zajetno knjigo 265 strani: „La morale chretienne demain“, v zbirki Cultures et dialogue v založbi Desclee International (Paris, Rim, Tournai).

Na drugi strani knjige izvemo, da je delo nastalo iz mednarodne ankete, ki jo je izvedlo Tajništvo za neverne, katere analizo in interpretacijo je napravil g. dr. Franc Rode. Nato se Msgr. Poupard, v uvodu, na 10. strani, oddolži sodelavcem in posebno g. Rodetu, ki je, kot pravi, skozi dve leti urejal in predelaval ta ogromni material, ne da bi gledal na čas in trud. Nad dvesto odgovorov iz vsega sveta je prišlo v tajništvo; anketa je imela 12 vprašanj. Povečini se nanašajo na sekularizacijo etike.

Nagradna natečaja za leto 1986

30. junija bo zaključen razpis obeh natečajev SKA za razprave in eseje ter za leposlovna prozna dela. Do srede junija je SKA prejela že nekaj prispevkov, v prihodnjih dneh bodo po prispela ostala, tako da se bodo člani oče-njevalnih komisij mogli zbrati konec julija in odločiti, katera dela in avtorji bodo nagrajeni. Člani žirije za literarni natečaj so: dr. Tine Debeljak, dr. Jože Krivec, arh. Jure Vombergar, Tine Debeljak ml., Ladislav Lenček in Pavel Fajdiga. Za eseje in razprave na temo Bodočnost slovenstva pa žirijo sestavljajo: dr. Vinko Brumen, dr. Jure Rode, dr. Jože Velikonja, Ladislav Lenček, dr. Andrej Fink, dr. Katica Cukjati in prof. Božidar Fink.

Razpis natečaja za eseje in razprave sta objavila tudi Katoliški glas in Ameriška domovina. V tem zadnjem časopisu pa je dr. Jože Velikonja objavil članek, iz katerega povzemamo nekatere misli:

„Nagradni natečaj Slovenske kulturne akcije je zavzet, da bi spodbudil mislece in pisce, da bi nam svoja gledanja posredovali. Za skupnost so malo vredna gledanja, ki jih nihče ne pozna. Okoristimo se lahko le s tem, kar nam kdo posreduje, pa najsi soglašamo ali ne.

Bodočnost slovenstva naj bi ne bila le predmet zdravic in pozdravnih govorov, melanholičnega sanjarjenja ali strankarskih direktiv. V domači Sloveniji zborujejo o Slovaniji leta 2000, mi po svetu prav malo vemo, kaj imajo v mislih; vemo le, da nas ni v programih.

Do velike mere smo sami ustvarjalci lastne bodočnosti: nismo povsem brez moči, da bi si jo krojili sami zase in za svoje rojake. Na dan torej z besedo, da se bodo kresala mnenja in izbrusili pogledi!...

Ameriška Domovina je že 7. januarja objavila razpis tega nagradnega natečaja, pa vesti gotovo ni vsakdo opazil. Še je čas. ...Ker v Severni Ameriki nimamo podobne ustanove kot je SKA s sedežem v Buenos Airesu, je vse-kakor potrebno, da s sodelovanjem in prispevki podpremo njeno delo, saj je organizacija vseslovenska in mednarodna, z aktivnimi člani po vseh kontinentih sveta.

Glavni predstavniki te kulturne ustanove si ne lastijo ne monopola ne vsevednosti in z veseljem ter dobrohotnostjo objamejo marsikatero spodbudo, ki kaže na živo zavzetost za slovensko kulturno delo, pa najsi raste v matični Sloveniji, za mejami ali po svetu. Dr. Peter Urbanc, redni pisec v Ameriško Domovino, je z denarno podporo omogočil ta razpis in smo mu vsi hvaležni za njegov dar. Upajmo, da bo našel obilo posnemovalcev...“ (dr. J. Velikonja, Ameriška domovina, 22. aprila 1986).

CORREO ARGENTINO CORR. CENTRAL Y SUC. 6	TARIFA REDUCIDA CONCESION 232
	R. P. I. 201682

GLAS je glasilo Slovenske kulturne akcije. Urejuje ga tajništvo. Tisk Editorial Baraga del Centro Misional Baraga, Colón 2544, 1826 Remedios de Escalada, Pcia. Buenos Aires, Argentina. Vsa nakazila na ime in naslov: Alojzij Rezeli, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires 1407, Argentina. - Editor responsable: Slovenska kulturna akcija (Andrés J. Rot), Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires 1407, Argentina.